

Мороз В.П.,

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

УДК 352/354-043.5(477)

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.4.13>

АДМІНІСТРАТИВНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Актуальність теми. Адміністративно-правовий статус суб'єкта адміністративного права визначається обсягом та характером його правосуб'єктності, яка складається з адміністративної правоздатності та дієздатності.

Під адміністративною правосуб'єктністю необхідно розуміти потенційну здатність об'єкта мати права та обов'язки у сфері державного управління (адміністративна правоздатність) та реалізовувати його в цій галузі (адміністративна дієздатність).

Адміністративна правоздатність – це здатність суб'єкта мати права та обов'язки у сфері державного управління. Правоздатність починається тоді, коли з'являється суб'єкт (народження, створення та державна реєстрація), і припиняється, коли суб'єкт зникає (з моменту ліквідації – щодо юридичних осіб або смерті – фізичних осіб) [1, с. 80].

Адміністративна дієздатність – це здатність суб'єкта самостійно здійснювати свої права та виконувати покладені на нього обов'язки у сфері державного управління. Складовою частиною дієздатності є адміністративна деліктоздатність, тобто здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за порушення адміністративного законодавства.

Суб'єктивні права у сфері державного управління є мірою можливої (допустимої) поведінки у правовідносинах, що забезпечуються та гарантуються державою і відображаються в адміністративно-правових нормах, які гарантуються зобов'язаннями іншого суб'єкта правовідносин.

Виклад основного матеріалу. В.К. Колпаков зазначав, що до складових частин адміністративної правосуб'єктності належать: потенційна здатність мати права та обов'язки у сфері державного управління (адміністративна здатність), потенційна здатність здійснювати права та обов'язки у сфері державного управління (адміністративна здатність) і наявні можливості. Суб'єктивні права та обов'язки у сфері державного управління становлять адміністративно-правовий статус суб'єкта [1, с. 85].

А.І. Берлач стверджував, що в органах державної влади кваліфікація адміністративних юри-

дичних осіб втілюється у повноваженнях, передбачених нормативними актами, тобто юридичні повноваження (права та обов'язки), надані їм для виконання завдань та функцій, є централізованими [2, с. 97].

Отже, традиційно під правоздатністю розуміють здатність особи мати права та обов'язки. Однак є й інші наукові погляди. Так, А.В. Міцкевич розуміє правоздатність як загальні права та обов'язки [3, с. 71].

На думку Б.В. Пхаладзе, правоздатність – це резюме прав особи, вона є універсальною передумовою для встановлення правовідносин або отримання прав та обов'язків [4, с. 19].

Правоздатність є не особливим правом, а лише умовою володіння та можливістю (це свого роду існування, перенесене в майбутнє). М.І. Матузов вважає, що насправді імплементація закону є процесом реалізації можливостей, що надаються йому завдяки добровільній діяльності людей. Значення правоздатності правової системи полягає в тому, що вона відрізняє суб'єктів права від об'єктів права [5, с. 132].

Особливістю адміністративної правоздатності є те, що вона, по-перше, обмежена адміністративно-правовими нормами, по-друге, її змістом є коригування відносин між індивідуальними та колективними суб'єктами адміністративного права та публічними адміністративними суб'єктами.

Адміністративна дієздатність – це незалежна, добровільна поведінка суб'єкта (безпосередньо або через представника) для реалізації наданих йому прав та виконання своїх обов'язків у сфері управління, законодавчих та нормативних актів [6]. Дієздатність включає такі елементи, як здатність особи самостійно здійснювати свої права та реалізовувати свої права; здійснювати свої повноваження та вживати законних управлінських дій; вживати адміністративних примусових заходів; визнавати, захищати права і свободи громадян; національні установи несуть відповідальність за шкоду, заподіяну адміністративними або

дисциплінарними злочинами (адміністративне деліктне порушення) [7].

Зазначимо, що різні суб'єкти адміністративного права мають різні адміністративні можливості. Адміністративне законодавство відображає появу адміністративної дієздатності за різними стандартами, такими як: 1) вік; 2) посада; 3) правова система реалізації прав та виконання обов'язків; 4) результати реєстрації або інші адміністративні процедури [8, с. 154].

Державна виконавча служба – це орган, який створено відповідно до Закону України «Про державну виконавчу службу», основною метою якого є виконання рішень судів та інших відомств (посадових осіб) [9]. Зміни в українському суспільстві викликали у людей ентузіазм і бажання, і люди прагнуть брати безпосередню участь у вирішенні питань, що стосуються їхніх спільних інтересів, у підтримці судової справедливості та реалізації механізму реалізації рішень суду.

Розглядаючи характеристики адміністративної правосуб'єктності Державної виконавчої служби України, П.В. Макушев зазначає, що повноваження її посадових осіб визначаються в межах повноважень органів Національної поліції України. Чинні закони та нормативні акти, прийняті на цій основі, не визначають повноважень заступника керівника органу поліції, а також не розмежовують повноваження головних державних виконавців, вищих державних виконавчих органів та державних виконавчих органів. Є нагальна потреба доповнити український закон про правоохоронні процедури та відповідні стандарти і норми відповідного департаменту ДВС правилами, що визначають деталі юридичного статусу цих категорій службовців ДВС. Правознавець резюмував, що нормативне визначення обсягу та характеристик повноважень державного виконавця щодо припинення правопорушень нині недостатнє, і запропонував узагальнити ці повноваження у чинному українському законі про правовий статус правоохоронних органів, агенцій та працівників правоохоронних органів [10].

Слід зазначити, що за час функціонування Міністерства внутрішніх справ України відбулося багато змін в організації та правових засадах його діяльності, механізми правового регулювання, у тому числі і примусових заходах, але його місія не змінилася. Чинним законодавством передбачено, що правоохоронні процедури повинні здійснюватися в розумний строк, а для певних правоохоронних дій виконавець має конкретний термін прийняття рішення. Реформи, які нині тривають в Україні, дають надію, що вона буде ближчою

до розвинених демократій, і успішне виконання рішень про юрисдикцію в Україні стане практикою, а не винятком.

Зупинимося на тих установах, які мають повноваження реалізовувати свої повноваження щодо прийняття рішень із метою притягнення до відповідальності суб'єктів, які порушують закон про виконання судових рішень. Крім того, ми спробуємо розкрити та охарактеризувати зміст правовідносин, що виникають під час притягнення органів виконавчої влади до відповідальності з метою ухилення від виконання судових рішень.

Зміст вищезазначених правовідносин визначається як сукупність суб'єктивних прав та обов'язків учасників процесу виконання судових рішень уповноваженим персоналом, які реалізуються під час виконання судових рішень, законодавчих та нормативних актів і визначаються межами судової реформи.

Зміст правовідносин, що виникають внаслідок виконання судових рішень, передбачено повноваженнями відповідних державних органів, які притягуються до відповідальності за порушення закону з таких причин: злочинець виносить рішення суду у визначений час; ухиляється від виконання (бездіяльності) у випадку службових повноважень щодо виконання судових рішень. Ми наголошуємо, що в правовому полі органів кримінального переслідування, які виконують судові рішення, існують правові відносини між державними установами, які здійснюють державну політику в цій галузі, та юридичними особами, які уникають виконання судових рішень.

Перш ніж продовжувати розглядати правосуб'єктність осіб, які виконують судові рішення, необхідно визначити, хто належить до таких установ та персоналу. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) доручено органам державної адміністративної служби та приватним виконавцям. Відповідно до ст. 6 система правоохоронних органів включає: Міністерство юстиції України, Національне агентство адміністративних послуг, створене Міністерством юстиції України у порядку, встановленому законом [11].

Крім того, ст. 6 передбачено, що інші установи також можуть виконувати рішення за обставин, передбачених законом: рішення про стягнення майна та коштів здійснюється органом доходів і зборів, а рішення про стягнення коштів приймається банками та іншими фінансовими

установами; від держави рішення агентств, державного та місцевих бюджетів чи бюджетних установ про стягнення коштів виконують установи, які надають послуги з фінансування бюджетних фондів. Однак, згідно з п. 4 цієї статті, зазначені вище органи не є виконавчими органами [11].

Адміністративно-правовий інститут забезпечення примусового виконання судових рішень визначає, що система правосуддя України щодо забезпечення прав людини головним чином залежить від статусу виконання судових рішень.

Однак, з огляду на те, що адміністративна правосуб'єктність органів державної адміністративної служби певним чином визначена чинним законодавством України, адміністративна правосуб'єктність приватних виконавців майже не визначена зовсім, що надає можливість різних маніпуляцій та уточнень, є предметом скарг, які є безпідставними, або ж, навпаки, перевищення своїх повноважень приватним виконавцем.

Нині в єдиному списку приватних виконавців понад 150 осіб, серед яких понад 70 виконавців із Києва. Ця кількість виконавців дає змогу позивачеві вибрати найкращий варіант для виконання рішення суду. Тому звернення до приватного виконавця має багато переваг, таких як менше навантаження приватного виконавця, економія часу та результат – ефективність.

Більше половини приватних виконавців є колишніми працівниками ДВС України. Приватні виконавці мають обмежені права, тобто не мають права виконувати всі обов'язкові рішення, передбачені ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження». Відповідно до ч. 3 ст. 42 Закону України «Про виконавче провадження» витрати на виконавче провадження приватного виконавця здійснюються за рахунок авансового платежу стягувача, який стягується із коштів боржника на витрати на виконання процедури [7].

Відповідно до ч. 4 ст. 24 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють виконавче провадження» від 02.06.2016, приватний виконавець не правомочний здійснювати виконавчі дії, якщо сума стягнення за виконавчим документом з урахуванням сум за виконавчими документами перевищує мінімальний розмір страхової суми за договором страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця. У цьому разі приватний виконавець зобов'язаний укласти договір страхування на належну страхову суму. Згідно з ч. 3 ст. 27 цього Закону особа не має здійснювати діяльність приватного виконавця після внесення до Єдиного реєстру приватних вико-

навців України запису про зупинення або припинення права на здійснення діяльності приватного виконавця [11].

Відповідно до ч. 1 ст. 44, діяльність приватного виконавця припиняється шляхом позбавлення права на здійснення діяльності приватного виконавця у разі:

1) подання приватним виконавцем заяви про припинення діяльності приватного виконавця;

2) набрання законної сили обвинувальним вироком суду, яким приватний виконавець засуджений за умисне кримінальне правопорушення;

3) набрання законної сили рішенням суду, відповідно до якого приватного виконавця притягнуто до відповідальності за адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією;

4) застосування до приватного виконавця дисциплінарного стягнення у вигляді припинення діяльності приватного виконавця;

5) неукладення приватним виконавцем договору страхування цивільно-правової відповідальності протягом одного місяця із дня зупинення діяльності приватного виконавця на підставі п. 3 ч. 1 ст. 42 цього Закону;

6) нескладення приватним виконавцем у випадках, передбачених цим Законом, іспиту у порядку, визначеному ст. 33 цього Закону;

7) встановлення Міністерством юстиції України факту невідповідності приватного виконавця вимогам, визначеним ст. 18 цього Закону;

8) втрати приватним виконавцем громадянства України або виїзду за межі України на постійне проживання;

9) визнання приватного виконавця безвісно відсутнім або оголошення його померлим;

10) смерті приватного виконавця [11].

У разі неможливості здійснення приватним виконавцем професійної діяльності та у разі встановлення зазначених у ч. 1 цієї статті підстав Міністерство юстиції України видає наказ про припинення діяльності приватного виконавця. Не допускається припинення діяльності приватного виконавця, якщо такий приватний виконавець має на виконанні виконавчі провадження. Наказ про припинення діяльності приватного виконавця видається Міністерством юстиції України за умови відсутності у приватного виконавця незакінчених виконавчих проваджень та надання ним доказів передачі до відповідного державного архіву документів діловодства та архіву приватного виконавця.

Ми хочемо зосередити увагу на тому, що закон не визначає окремої статті, яка б передбачала перелік прав та обов'язків приватних виконав-

ців, ці норми не є конкретними і розпоршені по закону, що надає можливість різних маніпуляцій та уточнень, є предметом скарг, які є безпідставними, або ж, навпаки, перевищення своїх повноважень приватним виконавцем.

Висновки. Провівши дослідження, проаналізувавши окремі аспекти адміністративної правосуб'єктності приватних виконавців щодо примусового виконання судових рішень, ми дійшли висновків, що особливістю адміністративної правоздатності є те, що вона, по-перше, обмежена адміністративно-правовими нормами, по-друге, її змістом є коригування відносин між індивідуальними та колективними суб'єктами адміністративного права та публічними адміністративними суб'єктами. Суб'єктом, що притягується до відповідальності за вчинення порушень у сфері невиконання судових рішень, є суб'єкт державної влади, уповноважені контролюючі органи, які реалізують своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне виконання рішення суду по справі щодо захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень із боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

Мороз В.П. АДМІНІСТРАТИВНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Стаття присвячена дослідженню адміністративної правосуб'єктності приватних виконавців, які здійснюють примусове виконання судових рішень. Акцентується увага на відсутності законодавчо-закріпленого кола прав та обов'язків, що становлять адміністративну правосуб'єктність приватних виконавців, які здійснюють примусове виконання судових рішень, що є суттєвим недоліком в адміністративному праві України. Автором зазначається, що надання статусу правосуб'єктності є першим кроком до впровадження правових норм у соціальне життя, під час якого імплементація правових норм визначає обсяг можливих суб'єктивних прав та юридичних обов'язків власників. Іншими словами, для того, щоб мати права та обов'язки особи, необхідно мати юридичну можливість певною мірою брати участь у правовідносинах. За цієї обставини безумовний характер юридичного змісту статусу юридичної особи відображається категорією здібностей, здатністю приймати права та обов'язки, здатністю набувати права, користуватися правами та виконувати права. Як необхідна частина кваліфікації юридичної особи здатність надає характеристики соціальним властивостям особи, наприклад правоздатність фізичної особи та ступінь юридичної можливості (відповідальності), що гарантується (посилюється). Визначення адміністративної правосуб'єктності є невід'ємним кроком на шляху до високої правової держави, що зобов'язує законодавчо удосконалити питання відповідальності уповноважених органів, які ухиляються від виконання судових рішень або вчиняють бездіяльність за фактом відсутності будь-яких дій у межах виконавчого провадження для забезпечення виконання судового рішення, розшуку боржника та стягнення з нього визначених судом активів. Зроблено висновок, що особливістю адміністративної правоздатності є те, що вона, по-перше, обмежена адміністративно-правовими нормами, по-друге, її змістом є коригування відносин між індивідуальними та колективними суб'єктами адміністративного права та публічними адміністративними суб'єктами. Суб'єктом, що притягується до відповідальності за вчинення порушень у сфері невиконання судових рішень, є суб'єкт державної влади, уповноважені контролюючі органи, які реалізують своєчасне, всебічне, повне та об'єктивне виконання рішення суду по справі щодо захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

Ключові слова: особи приватних виконавців, вимоги, адміністративно-правовий статус, виконання судових рішень, суб'єкти виконання рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник / В.К. Колпаков. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
2. Берлач А.І. Фінансове право України : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / А.І. Берлач. Київ : Університет «України», 2008. 328 с.
3. Мицкевич А.В. Субъекты советского права / А.В. Мицкевич. Москва : Гос. Изд-во юрид. литературы, 1952. 212 с.
4. Пхаладзе Б.В. Юридические формы правового положения личности в советском обществе / Б.В. Пхаладзе. Тбилиси : Мецниереба, 1969. 86 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс / редкол.: В.Б. Авер'янов (голова) ті ін. Київ : Юридична думка, 2007. Т. 1 : Загальна частина. 592 с.
6. Авторгов А.М. Адміністративно-правовий статус державного виконавця : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 19 с.
7. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник / Т.О. Коломоєць. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
8. Административное право Украины : учебник / под общей ред. С.В. Кивалова. Х. : Одиссей, 2004. 880 с.
9. Про виконавче провадження : Закон України від 24.03.1998 № 202/98-ВР. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 30. Ст. 542.
10. Макушев П.В. Державна виконавча служба в Україні: адміністративно-правове дослідження : дис. ... доктора юридичних наук. Запоріжжя, 2017. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/aref/07_2017/Makushev_aref.pdf
11. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України № 1403-VIII від 02.06.2016. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 30. Ст. 542.

Moroz V.P. ADMINISTRATIVE LEGAL PERSONALITY OF PRIVATE EXECUTORS WHO ENFORCE COURT DECISIONS

The article is devoted to the study of the administrative legal personality of private executors who enforce court decisions. Emphasis is placed on the lack of a legally established range of rights and obligations that constitute the administrative legal personality of private executors who enforce court decisions, which is a significant shortcoming in the administrative law of Ukraine. The author notes that granting the status of legal personality is the first step towards the introduction of legal norms in social life, in which the implementation of legal norms determines the scope of possible subjective rights and legal obligations of owners. In other words, in order to have the rights and responsibilities of a person, it is necessary to have the legal opportunity to participate to some extent in legal relations. In this circumstance, the unconditional nature of the legal content of the status of a legal entity is reflected in the category of abilities, ability to accept rights and responsibilities, ability to acquire rights, exercise rights and exercise rights. As a necessary part of the qualification of a legal entity, the ability provides characteristics of the social characteristics of the individual, such as the legal capacity of the individual and the degree of legal capacity (responsibility) that is guaranteed (enhanced). Defining administrative legal personality is an integral step towards a high state governed by the rule of law, which obliges to legally improve the liability of authorized bodies that evade the execution of court decisions or commit inaction due to the absence of any action in enforcement proceedings. ensuring the execution of the court decision, search for the debtor and recovery of assets determined by the court. The aim is to form important conclusions in practical and theoretical aspects regarding the introduction of the institution of private executors for the enforcement of court decisions. The task is to conduct a study of the administrative and legal status of private performers and outline the basic requirements for their candidates. It is concluded that the peculiarity of administrative capacity is that it is, firstly, limited by administrative law, and secondly, its content is to adjust the relationship between individual and collective subjects of administrative law and public administrative entities. The subject of liability for violations in the field of non-enforcement of court decisions is a subject of state power, authorized supervisory authorities, which implement timely, comprehensive, complete and objective execution of court decisions in the case of protection of rights, freedoms and interests individuals, rights and interests of legal entities in the field of public relations from violations by public authorities, local governments, their officials and officials in the exercise of their governmental functions on the basis of legislation, including the implementation of delegated powers.

Key words: persons of private executors, requirements, administrative and legal status, execution of court decisions, subjects of execution of decisions.